

УДК 061.1:015](477-25)"2012"

*Микола Сенченко,
директор Книжкової палати України,
професор*

Проблеми Книжкової палати України і вітчизняного книговидання — 2012 рік

Дещо з історії. Рік залишився до того часу, коли Державній науковій установі "Книжкова палата України імені Івана Федорова" виповниться 95. Важкий і тернистий шлях становлення та розвитку випав на її долю. Нелегкою була повсякденна робота колективу: громадянська війна, переїзд до Харкова, Велика Вітчизняна війна, роки розрухи, відсутність приміщення і, зрештою, повернення до столиці незалежної України в нове приміщення.

У 1917—1919 роках, коли зміна влади відбувалася декілька разів (Центральна Рада, Гетьманство, Директорія, Тимчасовий робітничо-селянський уряд, Раднарком, Всеукраїнський уряд), створення національної бібліографії України завжди було одним із важливих завдань урядів. В умовах громадянської війни, голоду і руйнації 24 січня 1919 року Директорія затвердила ухвалений Радою Народних Міністрів Української Народної Республіки закон про створення Головної Книжної Палати в м. Києві та про виділення коштів на її утримання. Незважаючи на скрутний період для молодій державі, на території якої точилася запекла боротьба різних політичних сил, українська інтелігенція продовжувала збирати і обліковувати друковану продукцію.

З 1920 року державним центром України став Харків, і основна робота з бібліографічної реєстрації та статистичного обліку всіх видань перемістилася до нової столиці. У 1922 році вийшла Постанова Ради Народних Комісарів УСРР "Про організацію Української Книжкової Палати і про забезпечення головних книгосхованок всіма виданнями республіки". Згодом було виділено декілька приміщень для зберігання друкованої продукції та розміщення співробітників Книжкової палати.

Проте архів друкованої продукції Книжкової палати постійно збільшувався, а книгосховища розміщувались, як правило, у підвалах житлових будинків міста, у тісних, не пристосованих для зберігання документів приміщеннях. Загальна їхня площа становила 2119 кв. м, і Книжкова палата не мала резервної — для розміщення книг, а отже, й можливостей для подальшого розвитку. Довгий час керівництво Книжкової палати і Держкомвидаву УСРР, якому було підпорядковано установу, зверталися до влади з проханнями про по-

ліпшення умов зберігання фондів, але тільки у 1976 році Рада Міністрів УСРР прийняла рішення про зведення корпусу для Книжкової палати у столиці. Довго тривали узгодження місця для нього, проектні роботи, будівництво, і тільки в 1989 році Книжкова палата України отримала нове приміщення в Києві: триповерховий науковий блок, в якому працюють співробітники установи, і дев'ятиповерхове книгосховище, розраховане на зберігання 15 млн примірників, — загальною площею 10,5 тис. кв. м.

І знову труднощі, пов'язані з перевезенням друкованої продукції з Харкова, становленням нового колективу, перехід на нові інформаційні технології опрацювання документів, розроблення національної системи класифікації документів, наукові дослідження тощо.

Фахівці Книжкової палати були ініціаторами розроблення програми "Інформаційний портрет регіонів", Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи "Бібліотека — XXI" і низки інших, серед яких найважливішою є програма "Пам'ять України". Проект передбачає переведення в електронну форму різних видів документів (рукописних, друкованих, кіно-, фото-, фонодокументів, звукозаписів), цифрове фотографування музейних колекцій тощо, створення веб-порталу "Пам'ять України" і поступове наповнення його електронною інформацією про Україну: історія, археологічні знахідки, архітектура, видатні пам'ятки, замки та фортеці, документальні пам'ятки (рукописна та друкована спадщина), мистецтво, видатні діячі, спорт тощо.

Варто зауважити, що реєстрація та збирання друкованих праць має величезне наукове й культурне значення для загального поширення й поглиблення освіти, науки та культури. І це вже визнано в усіх цивілізованих країнах. Сьогодні у світі немає держави, яка б не реєструвала твори власного друку і не видавала б літописів державної бібліографії.

Більше десяти років колектив Книжкової палати України удосконалював свою роботу, займаючись науковими дослідженнями у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності. До неї було залучено нових фахівців з високим рівнем кваліфікації, великим досвідом бібліографічної, ви-

давничої роботи, спеціалістів у галузі комп'ютерних технологій та автоматизованих інформаційних мереж. Проте виконувана робота все частіше не відповідає статусу Книжкової палати як культурно-наукової установи, а головне, оплаті праці та кваліфікаційним характеристикам її співробітників. Тому в 2001 році вченою радою було прийнято рішення про зміну її статусу з культурно-наукової установи на державну наукову. Через три роки, 10 грудня 2003 року, Кабінет Міністрів України видав Розпорядження за № 763-р, у якому стверджувалося: "З метою підвищення ефективності наукових досліджень у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності погодитися з пропозицією Держкомтелерадіо щодо надання Книжковій палаті статусу державної наукової установи".

Наказом Голови Держкомтелерадіо України Івана Чижка № 46 від 17 лютого 2004 року було затверджено нову редакцію Статуту, а Книжковій палаті повернено ім'я Івана Федорова. З того часу її повна назва: Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова".

Нові проблеми. Назва змінилася, але не змінилося ставлення влади до Книжкової палати, особливо це стосується її фінансування. Значно збільшився випуск книг і брошур. Якщо у 2000 році до установи надійшло 7749 назв книг тиражем 43,6 млн пр., то у 2012 році, за попередніми даними (опрацювання випущених видань ще продовжується), — 24 501 друк. од. тиражем 58 млн пр., що майже в три рази більше за назвами. Проте кількість співробітників, котрі опрацьовують видання, залишилась попередньою.

Фонд Державного архіву друку станом на 26.11.2012 року налічував майже 14 млн одиниць зберігання (табл. 1), тому через декілька років постане питання будівництва другої черги книгосховища для розміщення нових надходжень — документальної пам'яті України.

Таблиця 1

Фонд Державного архіву друку

Назва видання	Кількість на 31.12.2011 року	Кількість надходжень за 2012 рік, друк. од.	Станом на 26.11.2012 року
книги	997 627	21 204	1 018 831
періодичні та продовжувані:			
— газети	10 435 502	88 781	10 524 283
— журнали	325 539	13 120	338 659
нотні	19 438	129	19 567
образотворчі	86 771	301	87 072
картографічні	3 075	196	3 271
текстові аркушеві	1 951 053	414	1 951 467
електронні	284	83	367
Всього	13 819 289	124 228	13 943 517

Минуло 23 роки з того часу, коли було побудовано нове приміщення Книжкової палати. Встановлене обладнання морально й фізично застаріло, приміщення потребує реконструкції та капітального ремонту (дах, фасад, автоматизована система газового пожежогасіння, система адресної пожежної сигналізації та оповіщення про пожежу, система кондиціонування повітря, кімнати для співробітників тощо). Для збереження фонду архіву необхідно створити відділ консервації та реставрації документів.

У 2012 році, завдяки зусиллям керівництва Держкомтелерадіо України, вдалося отримати кошти і провести реконструкцію систем пожежогасіння і кондиціонування повітря, увести в дію третій поверх книгосховища, виконати передпроектні та проектні роботи з будівництва другої черги книгосховища площею 8500 кв. м. Але, на жаль, ми ще й до цього часу не маємо коштів, щоб розрахуватися за виконані

роботи. Заборгованість становить майже 2,5 млн грн. Сподіваємось, що з переглядом державного бюджету в першому кварталі 2013 року, ми отримаємо кошти, щоб розрахуватися за уже виконані роботи.

Введена в дію система кондиціонування повітря не може використовуватися постійно через відсутність коштів на оплату енергоносіїв, оскільки у бюджеті на нинішній рік їх не передбачено. Викликає здивування і невідлення асигнувань на розроблення проектно-кошторисної документації другої черги книгосховища. Навіщо ж тоді було витратити кошти на передпроектні та проектні роботи?

Наукова робота. Книжкова палата — це єдиний в Україні центр державної бібліографії, статистичного обліку та архівного зберігання видань. Її головні завдання визначені статтею 27 Закону України "Про видавничу справу", для реалізації яких у 2012 році було виконано чотири наукові теми:

— розроблення зведених адміністративних даних статистичного обліку вітчизняної видавничої продукції за основними якісними показниками — науковий керівник М. І. Сенченко;

— розроблення електронних баз даних державної бібліографічної реєстрації всіх видів видань України — науковий керівник Г. О. Гуцол;

— розроблення національних стандартів — ДСТУ "Інформація та документація. Знак охорони авторського права. Правила подання у виданнях" (остаточна редакція) і ДСТУ "Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання" (друга редакція) й інструктивно-методичних, інформаційних документів — науковий керівник Н. О. Петрова;

— розроблення електронних баз даних "Періодика України. 1950—1951 рр." та "Образотворчі видання України. 1934—1936 рр." — науковий керівник О. Л. Васківська.

Зробимо короткий огляд статистики книговидання на паперових та електронних носіях.

Статистика книговидання. Книжкова палата підбила попередні підсумки статистики книговидання за минулий 2012 рік. Варто зауважити, що у сфері організації статистичного обліку книговидання ми маємо багатоглядну, оперативну і надійну статистичну інформацію. Кожен примірник книги і брошури співробітники палати переглядають, аналізують відповідність його оформлення до вимог національних стандартів, роблять бібліографічний опис, на основі якого формують та видають літописи.

Кропітка робота виконується з використанням новітніх інформаційних технологій, з актуалізацією всіх баз даних. Надійність і оперативність забезпечує невеликий колектив, незважаючи на те, що за останні роки спостерігається значне нарощення випуску книг і брошур: майже в два рази у порівнянні з 2002 і в п'ять у порівнянні з 1992 роком.

Дані (попередні) про випуск книг і брошур в Україні у 2010—2012 роках наведено у табл. 2. Вони свідчать про те, що останнім часом кількість видань і їхні тиражі постійно зростають. Так, у 2012 році кількість виданих книг збільшилась на 1675 друк. од. у порівнянні з 2011 роком (на 7,3%), незважаючи на те, що збирання статистичних даних за 2012 ще не закінчилось. Можна стверджувати, що це найуспішніший рік за період незалежності України за кількістю видань — 24 501 друк. од.

Тиражі випущених книг і брошур у 2012 році збільшились на 11,5 млн пр. у порівнянні з 2011 роком (на 24,6%), що становить 1,28 пр. на одного мешканця України (табл. 3). А для молоді держави це рекордний результат за обома показниками, тобто за кількістю і тиражами. Варто також

врахувати, що 1435 видань надійшли без зазначення накладів. Якщо середній тираж видань у 2012 р. становив понад 2000 пр., то загальний — 61 млн пр.

Однак виникає запитання, а яке цільове призначення тих видань, що дали збільшення показників у 2012 році (табл. 4)? Насамперед це навчальні та методичні видання,

їхня кількість зросла всього на 33 назви, а от тиражі — досить суттєво — на 6626,5 тис. пр. Позитивним є відчутне нарощення випуску видань для дітей та юнацтва: майже вдвічі за назвами і тиражами. І третя складова успіхів — література для організації дозвілля, кількість якої також зросла майже вдвічі.

Таблиця 2

Випуск книг і брошур в Україні у 2010—2012 (попередні дані) роках

Мови видання	2010		2011		2012 (попередні дані)	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Всього	22 557	45 058,3	22 826	46 565,7	24 501	58 041,1
українською мовою	14 852	24 704,4	14 962	23 509,9	1 5295	29 405,6
російською мовою	5 554	17 972,8	5 420	19 072,5	6 769	24 898,9

Таблиця 3

Випуск книг і брошур за назвами і тиражами за 1991—2012 (попередні дані) роки

Рік	Кількість видань, друк. од.	Річний тираж, тис. прим.	Кількість книг і брошур на одного жителя, пр.
2010	22 557	45 058,3	1,00
2011	22 826	46 565,7	1,03
2012	24 501	58 041,1	1,28

Таблиця 4

Випуск книг і брошур у 2011—2012 (попередні дані) роках за цільовим призначенням

Розділи цільового призначення	2011		2012 (попередні дані)	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Всього	22 826	46 565,7	24 501	58 041,1
Наукові видання	4 832	1 678,3	4 888	1 632,1
Науково-популярні видання для дорослих	1 327	2 878,4	1 407	2 040,7
Нормативні та виробничо-практичні видання	816	1 551,3	599	1 224,3
Офіційні видання	950	560,3	867	412,6
Громадсько-політичні видання	60	71,4	58	58,8
Навчальні та методичні видання	7 998	19 764,9	8 031	26 391,4
Літературно-художні видання для дорослих	3 731	9 228,5	3 882	8 697,0
Видання для дітей та юнацтва	1 282	3 634,3	2 419	6 709,4
Довідкові видання	742	1 980,4	616	1 467,5
Інформаційні видання	51	38,7	54	19,4
Видання для видавців та книгорозповсюджувачів	-	-	1	0,1
Бібліографічні видання	183	36,9	162	29,9
Література релігійного змісту	399	825,0	563	1 202,6
Видання для організації дозвілля	448	4 306,7	951	8 155,0
Рекламні видання	7	10,6	3	0,3

Отже, незважаючи на труднощі та численні песимістичні прогнози, видавництва України продовжують нарощувати випуск книг і брошур.

Електронні видання. Аналіз світового ринку електронних видань (ЕВ) і електронно-бібліотечних систем (ЕБС) показує, що ЕВ поступово витісняють друковану книгу в сфері освіти. І якщо середня школа, маючи справу з невеликими обсягами інформації, зберегла традиційні форми навчання за друкованими підручниками, то університети поступово переходять на підручники на електронних носіях, створюють ЕБС, формують свій інформаційний ринок.

У Російській Федерації, за свідченням генерального директора компанії "Директ Медіа" Костянтина Костюка, "...протягом 2009—2011 років ринок підручників для вищих навчальних закладів, що зовсім недавно процвітав, упав у три рази за тиражами, зберігши статус-кво у випуску назв, і став стрімко перебудовуватися на цифрові рейки. Саме університетське співтовариство сповна скористалось свободою Інтернету, поставивши роль і внесок комерційних навчальних видавництв під питання. І державний регулятор рішуче

підтвердив новий вектор розвитку, затвердивши в якості ліцензійних нормативів вищих навчальних закладів необхідність підключення до електронно-бібліотечних систем, що надають літературу в цифровому вигляді. Якщо електронний ринок b2c у 2012 році оцінюється у 200 млн крб ("Лит-Рес"), становлячи 0,6% від величини свого сегмента, то ринок ЕБС перевищує цю величину, досягаючи 280—300 млн крб, чи 6—7% відповідного паперового сегмента, стаючи лідером електронного книговидавництва¹.

У студентів і спеціалістів змінилася логіка ставлення до книги, підтвердженням чого служать слова К. Костюка. В умовах перенасичення інформацією у них немає змоги купувати велику кількість книг, але потрібно мати можливість доступу до багатьох підручників, де уміщується матеріал з тем, які вони вивчають. Знаючи, що в Інтернеті можна знайти велику кількість інформації безоплатно, користувач починає відмовлятися від самої ідеї купівлі книжок на паперових носіях.

¹ Книжная индустрия. — 2012. — № 10. — С. 40.

Для нього важливо отримувати з видання тільки ту частку інформації, що необхідна студентам для навчання, а фахівцям — для роботи. Відбувається перехід на **фрагментне використання книги** і оплату її певної частини, а не всієї. Такий доступ до інформації може забезпечити тільки ЕБС. При визначеній технології користувач отримує пакетний доступ до всіх книг. Не купуючи їх, він вибирає ті фрагменти, які його цікавлять, і платить за них гроші.

Аналіз світового електронного ринку показує, що:

1. Паперові підручники для вищих навчальних закладів — сегмент ринку, обсяги книгообміну на якому стрімко падають, оскільки його фінансова модель визначається тиражами видань.

2. Навчальне книговидання сьогодні стає локомотивом електронного ринку, що є гарантією позитивних змін у майбутньому.

Як свідчить практика формування ЕБС, великі видавництва роблять ставку не на створення власного каналу продаж (ЕБС), а на широке використання свого контенту в різ-

них електронно-бібліотечних системах. І ця ставка виявилася виправданою².

У нашій державі ринок електронних видань обмежений. До Книжкової палати надійшло 60 електронних видань, тиражі яких невеликі (табл. 5). Серед них переважає навчальна література університетів і центрів перепідготовки фахівців. Лідирують ТОВ "Основа" (Київ), доробком якого є 21 електронне видання, та Національний університет кораблебудування ім. Макарова (м. Миколаїв), який видав 15 назв видань (табл. 6).

Нова модель книговиористання, за свідченням фахівців Всеросійського центру дослідження суспільної думки, викликає суперечливі відгуки. За даними опитування, проведеного в серпні 2012 року серед студентів, 93% респондентів вважають електронно-бібліотечні системи найбільш сучасним способом отримання інформації; 45% з них віддають перевагу електронному формату, тоді як тільки 18% — виданням на традиційних носіях. Отже, виростає нове "цифрове" покоління користувачів.

Таблиця 5

Випуск електронних видань за основними тематичними розділами

Тематичні розділи	2010		2011		2012 (попередні дані)	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Всього	30	2,1	83	7,1	60	6,8
Політична і соціально-економічна література	9	0,6	27	2,1	16	1,4
Природничо-наукова література	1	0,1	15	1,2	7	0,6
Технічна література	10	0,9	16	0,6	11	1,5
Сільськогосподарська література	1	0,1	1	0,1	-	-
Охорона здоров'я. Медична література	2	0,1	2	0,4	6	1,4
Література з фізичної культури і спорту	-	-	2	0,6	-	-
Література з освіти та культури	4	0,1	1	0,1	14	1,3
Друк у цілому. Книгознавство. Преса. Поліграфія	2	0,1	1	0,4	-	-
Мистецтво. Мистецтвознавство	-	-	9	0,9	4	0,4
Література з філологічних наук	-	-	5	0,3	1	0,1
Художня література	-	-	4	0,4	1	0,1
Дитяча література	-	-	-	-	-	-
Література універсального змісту	1	0,1	-	-	-	-

Таблиця 6

Випуск електронних видань у 2012 році (попередні дані)

Суб'єкти видавничої діяльності	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Всього	60	6,9
К.: Університет банківської справи Національного банку України	1	0,1
К.: ТОВ "Сіті Прес Компані"	1	0,1
Дніпропетровськ: Ательє Вячеслава Козака	1	0,05
АРК.: Дом писателів ім. А. І. Домбровського	1	0,05
К.: Інститут передових технологій	1	0,1
К.: ТОВ "Видавництво ЛІБРА"	1	0,1
Донецьк: ТОВ Науковий центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів "НОУЛЦЖ"	6	1,4
Х.: Харківський гуманітарний університет "Народная українська академія"	1	0,6
Миколаїв: Національний університет кораблебудування ім. Макарова	15	1,2
К.: ТОВ "Основа"	21	2,1
Х.: Мале науково-виробниче приватне підприємство "Світлофор"	1	0,1
Х.: Харківський обласний центр зайнятості	2	0,2
Х.: Харківський національний економічний університет	1	0,1
Черкаси: Черкаський державний технічний університет	2	0,2
Без зазначення видавництва	5	0,5

² Книжная индустрия. — 2012. — № 10. — С. 41.

Електронний ринок Німеччини. Книжковий ринок Німеччини входить у п'ятірку найбільших світових контентних індустрій. Стабільність забезпечує широка мережа книгарень, розвинена система дистрибуції, фіксована ціна на книги і пільгова — 7% — ставка податку на додану вартість (ПДВ).

На початку 2012 року Біржова спілка німецької книготоргівлі спільно з маркетинговою компанією GfK провела дослідження, які показали, що 90% опитаних переконані, що їхнє майбутнє тісно пов'язане з електронним контентом. Електронний ринок Німеччини набирає оберти, додаючи щорічно близько 1%: 5,4% в 2010 році, 6,2% в 2011 році й приблизно 7% у 2012 році. Майже половина німецьких видавництв випускають електронні книги: в середньому 42% нових назв, що приносить їм 6,2% прибутку. За їхніми прогнозами, він виросте до 17% у 2015 році.

Сьогодні ціни на електронні книги на 15—20% нижчі, ніж на їхні паперові аналоги. Закон про фіксовані ціни, прийнятий в Німеччині, стосується і цифрового контенту. Ситуація ускладнюється й тим, що ставка ПДВ на електронні видання, на відміну від податку на паперову книгу, не є пільговою і становить 19% у структурі ціни. Різняться ПДВ на паперовий і електронний контент в усіх країнах Європейського Союзу згідно з постановою Європарламенту, яка забороняє знижувати ставку податку на електронні книги. Франція, яка зменшила її до 5,5% у січні 2011 року, вже в березні була змушена повернутися до 7% і відповідала перед Єврокомісією за самоправність.

Експерти вважають, що доки вартість електронних книг не впаде до комфортних для покупців 6—10 євро, відчутного зростання цифрового контенту в Німеччині очікувати не доводиться.

Цифрова стратегія корпорації Springer. Детальніше зупинимося на електронних виданнях наукової літератури. Розглянемо для прикладу цифрову стратегію міжнародної видавничої корпорації академічного напрямку Springer, якій торік виповнилось 170 років. Електронна колекція видавництва представлена на окремому сайті Springerlink.com і нараховує більше 110 тис. назв. Контент ЕБС включає також його оцифровані архівні матеріали.

Корпорація Springer — прихильник **ідеології вільного доступу** (Open Acces), надаючи його до 300 журналів і частини книжкових видань колекції. Модель вільного доступу — найрозвиненіша в науці, адже випуск видань оплачують наукові інститути, зацікавлені в друкуванні праць своїх учених. Відкрити чи закрити доступ до своєї статті, оприлюдненої у періодичних чи продовжуваних видання, вирішує сам автор.

Середня ціна публікації становить 3000 євро. Проте досить часто видання здійснюється на спеціальних умовах, оскільки основним каналом продажу наукових збірок є ті ж самі наукові інститути й університетські бібліотеки. Стандартна модель роботи з бібліотеками: "один файл — значна кількість доступу", іншими словами, одним цифровим примірником книги можуть користуватись багато студентів і професорів університету. Файл можна скачати і роздрукувати, але за умови, що матеріал використовуватиметься лише у самому вищому навчальному закладі.

На сьогодні прибуток фірми Springer від продажу електронних видань в Європі зрівнявся з тим, що вона отримує від реалізації паперових книг. У Сполучених Штатах Америки ця пропорція становить 60% на 40%, а в Азії, зокрема близькосхідних країнах, продаж цифрової продукції сягає майже 80%. За свідченням віце-президента видавництва Springer Еріка Меркель-Соббота, остаточний перелом на користь цифрових видань відбудеться у 2015 році, а книги на паперових носіях випускатимуться лише на вимогу спо-

живачів. Можливо, окремі назви ще будуть друкуватися офсетом, але великі тиражі книг та склади для їхнього зберігання відійдуть у минуле.

Водночас зміниться і підхід до підготовки контенту, зокрема підручників. Традиційно у них навчальний матеріал оновлюється щороку, а відповідно і їхнє перевидання. У майбутньому видавництва навчальної й академічної літератури стануть підтримувати платформи з постійною актуалізацією контенту, до якого забезпечується постійний доступ.

Цінова політика і контракти. Ціни на паперові книги у видавництві досить високі — у середньому майже 80 євро при середньому тиражі 800 примірників. Проте чим вужча споживацька ніша, тим вища ціна кожного видання. При продажі книг бібліотекам Springer визначає їхню вартість, виходячи з трьох факторів: кількість примірників, кількість потенційних користувачів і ступінь інтенсивності наукового використання видання.

З 2005 року корпорація Springer випускає книги паралельно на електронних та паперових носіях, оскільки певний час останні залишаються актуальними. Тому з авторами видавництво укладає договір на сім років. При розрахунках з ними за реалізацію електронних видань роялті прив'язується до продажу паперових книг і становить 1% від отриманого прибутку.

Сьогодні найбільші ринки для видавництва Springer — Європа і США. Проте значними темпами зростає споживання його наукового контенту і в Південній Америці та Південно-Східній Азії. Основна діяльність з програмування та оцифрування видань здійснюється в Індії та Китаї. Наприклад, до штату корпорації в Шанхаї зараховано 2500 співробітників³.

Продаж електронного контенту — окрема галузь, що активно розвивається і в якій ще тільки формуються бізнес-моделі. Так, на німецькому ринку активізувалися агрегатори контенту, які виконують посередницькі послуги, пропонуючи університетським бібліотекам тематичні видавничі колекції, вартість яких залежить і від бібліотеки, і від самого вищого навчального закладу, тобто від того, скільки читачів будуть мати доступ до електронного ресурсу. Наприклад, той, що увібрав 30—40 назв, у середньому коштує 2,5—3,5 тисячі євро. Ціноутворення в цій сфері тільки формується і в кінцевому результаті залежить від перемовин між видавництвом, бібліотеками і посередником-агрегатором, який отримує агентський відсоток від продажу всієї колекції чи кожного файлу, скачаного користувачем.

На думку багатьох видавців, у найближчі роки споживання електронного контенту зростатиме і важливо вже сьогодні активно освоювати цей ринок.

Висновки

1. Для забезпечення ефективної діяльності Книжкової палати необхідно вирішити питання базового фінансування установи, враховуючи її унікальність, а також продовжити фінансування капітальних видатків, спрямованих на ремонт приміщень і будівництво другої черги книгосховища.

2. У сфері книговидавництва варто звернути особливу увагу на випуск електронних книг наукового й освітнього напрямів, на формування електронно-бібліотечних систем і цінову політику.

3. Необхідно розробити Державну стратегію інтелектуальної власності, яка б охоплювала різні галузі, і намітити напрями формування інвестиційного та правового середовища для розвитку ринку інтелектуальної власності, патентів і ліцензій.

Надійшла в редакцію 1 лютого 2013 року

³ Книжняя индустрия. — 2012. — № 10. — С. 72.